Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (prvního senátu)

18. října 2017 *

„Řízení o předběžné otázce – Sociální politika – Směrnice 76/207/EHS – Rovné zacházení pro muže a ženy v oblasti zaměstnání a povolání – Diskriminace na základě pohlaví – Přijímací řízení policejní školy členského státu – Právní úprava tohoto členského státu ukládající všem uchazečům o účast v tomto přijímacím řízení splnění požadavku minimální tělesné výšky“

Ve věci C-409/16,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Symvoulio tis Epikrateias (Státní rada, Řecko) ze dne 15. července 2016, došlým Soudnímu dvoru dne 22. července 2016, v řízení

Ypourgos Esoterikon,

Ypourgos Ethnikis paideias kai Thriskevmaton

proti

Maria-Eleni Kalliri,

SOUDNÍ DVŮR (první senát),

ve složení R. Silva de Lapuerta (zpravodajka), předsedkyně senátu, C. G. Fernlund, J.-C. Bonichot, S. Rodin a E. Regan, soudci,

generální advokát: P. Mengozzi,

vedoucí soudní kanceláře: A. Calot Escobar,

s přihlédnutím k písemné části řízení,

s ohledem na vyjádření předložená:

– za M.-E. Kalliri P. Aggelakisem, dikigoros,

– za řeckou vládu K. Georgiadisem a D. Katopodisem, jakož i E. Zisi, jako zmocněnci,

– za Evropskou komisi M. Patakia a C. Valero, jako zmocněnkyněmi,

s přihlédnutím k rozhodnutí, přijatému po vyslechnutí generálního advokáta, rozhodnout věc bez stanoviska,

* Jednací jazyk: řečtina.

vydává tento

Rozsudek

1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu směrnice Rady 76/207/EHS ze dne 9. února 1976 o zavedení zásady rovného zacházení pro muže a ženy, pokud jde o přístup k zaměstnání, odbornému vzdělávání a postupu v zaměstnání a o pracovní podmínky (Úř. věst. 1976, L 39, s. 40; Zvl. vyd. 05/01, s. 187), ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/73/ES ze dne 23. září 2002 (Úř. věst. 2002, L 269, s. 15; Zvl. vyd. 05/04, s. 255, dále jen „směrnice 76/207“), jakož i směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/54/ES ze dne 5. července 2006 o zavedení zásady rovných příležitostí a rovného zacházení pro muže a ženy v oblasti zaměstnání a povolání (Úř. věst. 2006, L 204, s. 23).

2 Tato žádost byla podána v rámci sporu mezi Ypourgos Esoterikon (ministr vnitra, Řecko) a Ypourgos Ethnikis Paideias kai Thriskevmaton (ministr národního vzdělávání a náboženství, Řecko) na jedné straně a Mariou-Eleni Kalliri na straně druhé ve věci žaloby na neplatnost, kterou podala M.-E. Kalliri proti správním aktům přijatým na základě vnitrostátní právní úpravy podřizující účast uchazečů v přijímacím řízení školy řecké policie požadavku minimální výšky.

Právní rámec

Unijní právo

3 Článek 1 odst. 1 směrnice 76/207 stanoví:

„Účelem této směrnice je zavést v členských zemích zásadu rovného zacházení pro muže a ženy, pokud jde o přístup k zaměstnání včetně postupu v zaměstnání a k odbornému vzdělávání a pokud jde o pracovní podmínky, a za podmínek uvedených v odstavci 2, o sociálním zabezpečení. Tato zásada je dále uváděna jako ‚zásada rovného zacházení‘.“

4 Článek 2 této směrnice stanoví:

„1. Zásadou rovného zacházení ve smyslu následujících ustanovení se rozumí vyloučení jakékoli diskriminace na základě pohlaví buď přímo, nebo nepřímo s ohledem zejména na manželský nebo rodinný stav.

2. Pro účely této směrnice se

– ‚přímou diskriminací‘ rozumí, pokud se s jednou osobou zachází méně příznivě z důvodu jejího pohlaví, než se zachází nebo zacházelo nebo by se zacházelo s jinou osobou ve srovnatelné situaci,

– ‚nepřímou diskriminací‘ rozumí, pokud by v důsledku zdánlivě neutrálního ustanovení, kritéria nebo zvyklosti byly znevýhodněny osoby jednoho pohlaví v porovnání s osobami druhého pohlaví, ledaže takové ustanovení, kritérium nebo praxe jsou objektivně odůvodněny legitimním cílem a prostředky k dosažení uvedeného cíle jsou přiměřené a nezbytné,

[…]“

5 Článek 3 odst. 1 uvedené směrnice stanoví:

„Uplatňování zásady rovného zacházení znamená vyloučení jakékoli přímé nebo nepřímé diskriminace na základě pohlaví ve veřejném i soukromém sektoru, včetně veřejnoprávních subjektů, pokud jde o

a) podmínky přístupu k zaměstnání, samostatné výdělečné činnosti nebo k povolání, včetně kritérií výběru a podmínek náboru bez ohledu na obor činnosti, a na všech stupních hierarchie pracovních funkcí včetně postupu v zaměstnání;

[…]“

Řecké právo

6 Článek 1 odst. 2 písm. a) zákona č. 2226/1994 o přijímání, základním výcviku a dalším vzdělávání ve školách policejní akademie a v oddělení nižších hasičských důstojníků (FEK A’ 122), ve znění čl. 12 odst. 1 zákona č. 2713/1999 (FEK A’ 89), a poté článku 20 zákona č. 3103/2003 (FEK A’ 23) stanoví, že do těchto škol jsou přijímáni muži a ženy. Podle tohoto ustanovení jsou požadavky uplatnitelné na uchazeče a na předběžné výběrové zkoušky stejné pro obě pohlaví.

7 Článek 2 odst. 1 písm. f) nařízení prezidenta republiky č. 4/1995 týkající se přijímání důstojníků a příslušníků policie do škol prostřednictvím systému obecných zkoušek (FEK A’ 1), ve znění čl. 1 odst. 1 nařízení prezidenta republiky č. 90/2003 (FEK A’ 82), stanoví, že civilní uchazeči, muži a ženy, o školy pro důstojníky a příslušníky policejní akademie musí měřit nejméně 1,70 m bez bot.

Spor v původním řízení a předběžná otázka

8 V souladu s ustanoveními nařízení prezidenta republiky č. 4/1995 ve znění ustanovení nařízení prezidenta republiky č. 90/2003 bylo rozhodnutím vedoucího řecké policie zveřejněno oznámení o přijímacím řízení týkající se zápisu do škol pro důstojníky a příslušníky řecké policie pro akademický rok 2007-2008.

9 Podle ustanovení II.6 tohoto oznámení o přijímacím řízení museli uchazeči o účast v tomto přijímacím řízení měřit nejméně 1,70 m bez bot.

10 M.-E. Kalliri podala policejnímu komisariátu ve Vrachati (Řecko) žádost o účast v uvedeném přijímacím řízení spolu s podpůrnými doklady, který jí vrátil tyto doklady z důvodu, že nedosahuje minimální výšky 1,70 m požadované čl. 2 odst. 1 písm. f) nařízení prezidenta republiky č. 4/1995 ve znění čl. 1 odst. 1 nařízení prezidenta republiky č. 90/2003, neboť měří jen 1,68 m.

11 Na základě tohoto rozhodnutí policejního komisariátu ve Vrachati o vrácení odmítl příslušný útvar umožnit M.-E. Kalliri účast v dotčeném přijímacím řízení.

12 M.-E. Kalliri zpochybnila toto odmítnutí před Dioikitiko Efeteio Athinon (odvolací správní soud v Aténách, Řecko), který vyhověl její žalobě tím, že rozhodl, že čl. 2 odst. 1 písm. f) nařízení prezidenta republiky č. 4/1995 ve znění čl. 1 odst. 1 nařízení prezidenta republiky č. 90/2003 je v rozporu s ústavní zásadou rovnosti pohlaví, a zrušil tato ustanovení.

13 Ministr vnitra a ministr národního vzdělávání a náboženství podali k předkládajícímu soudu odvolání proti tomuto rozhodnutí Dioikitiko Efeteio Athinon (odvolací správní soud v Aténách).

14 Za těchto podmínek se Symvoulio tis Epikrateias (Státní rada, Řecko) rozhodla přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„Je čl. 1 odst. 1 nařízení prezidenta republiky č. 90/2003, který změnil čl. 2 odst. 1 nařízení prezidenta republiky č. 4/1995 a na základě kterého civilní uchazeči o školy pro důstojníky a příslušníky policejní akademie, musí mimo jiné ‚měřit (muži a ženy) nejméně 1,70 m‘, v souladu s ustanoveními směrnic 76/207, 2002/73 a 2006/54, které zakazují jakoukoli nepřímou diskriminaci na základě pohlaví, pokud

jde o přístup k zaměstnání, odbornému vzdělávání a postupu v zaměstnání a o pracovní podmínky ve veřejném sektoru (ledaže je takové faktické rozdílné zacházení odůvodněno objektivními faktory, které nesouvisejí se žádnou diskriminací na základě pohlaví, a nepřekračuje meze toho, co je přiměřené a nezbytné k dosažení cíle sledovaného opatřením)?“

K předběžné otázce

15 Podstatou otázky předkládajícího soudu je, zda ustanovení směrnic 76/207 a 2006/54 musí být vykládána v tom smyslu, že brání takové právní úpravě členského státu, jako je právní úprava, o kterou se jedná ve věci v původním řízení a která podřizuje účast uchazečů v přijímacím řízení policejní školy tohoto členského státu požadavku minimální tělesné výšky 1,70 m bez ohledu na jejich pohlaví.

16 Nejdříve je třeba určit, zda se na spor v původním řízení vztahuje působnost těchto ustanovení.

17 V tomto ohledu je třeba uvést, že tento spor se týká správních aktů přijatých v roce 2007 poté, co M.-E. Kalliri podala žádost o účast v přijímacím řízení škol pro důstojníky a příslušníky řecké policie pro akademický rok 2007-2008.

18 Podle čl. 33 prvního pododstavce směrnice 2006/54 uplynula lhůta k jejímu provedení dne 15. srpna 2008.

19 Na základě čl. 34 odst. 1 této směrnice se kromě toho směrnice 76/207 zrušuje s účinkem od 15. srpna 2009.

20 Na skutkový stav ve sporu v původním řízení jsou tudíž z hlediska časové působnosti použitelná nikoli ustanovení směrnice 2006/54, nýbrž ustanovení směrnice 76/207.

21 Podle čl. 1 odst. 1 směrnice 76/207 je účelem této směrnice zavést v členských zemích zásadu rovného zacházení pro muže a ženy, pokud jde o přístup k zaměstnání včetně postupu v zaměstnání a k odbornému vzdělávání.

22 Článek 3 odst. 1 písm. a) uvedené směrnice zakazuje jakoukoli přímou nebo nepřímou diskriminaci na základě pohlaví ve veřejném i soukromém sektoru, včetně veřejnoprávních subjektů, pokud jde o podmínky přístupu k zaměstnání, samostatné výdělečné činnosti nebo k povolání, včetně kritérií výběru a podmínek náboru.

23 Z toho vyplývá, že směrnice 76/207 je použitelná na osobu ucházející se o zaměstnání, a to i co se týče kritérií výběru a podmínek náboru do tohoto zaměstnání (viz obdobně rozsudek ze dne 28. července 2016, Kratzer, C-423/15, EU:C:2016:604, bod 34).

24 Tak tomu je v případě osoby, která podobně jako M.-E. Kalliri, podá žádost o účast v přijímacím řízení policejní školy členského státu.

25 Platí přitom, že vzhledem k tomu, že právní úprava, o kterou se jedná ve věci v původním řízení, stanoví, že osoby, které měří méně než 1,70 m se nemohou účastnit přijímacího řízení školy řecké policie, ovlivňuje podmínky náborů těchto pracovníků, a musí být tudíž považována za právní úpravu stanovící pravidla v oblasti přístupu k zaměstnání ve veřejném sektoru ve smyslu čl. 3 odst. 1 písm. a) směrnice 76/207 (viz obdobně rozsudky ze dne 13. listopadu 2014, Vital Pérez, C-416/13, EU:C:2014:2371, bod 30, a ze dne 15. listopadu 2016, Salaberria Sorondo, C-258/15, EU:C:2016:873, bod 25)

26 Z toho vyplývá, že na takový spor, jako je spor, který byl předložen předkládajícímu soudu, se vztahuje věcná působnost směrnice 76/207.

27 Je tudíž třeba posoudit, zda právní úprava, o kterou se jedná v původním řízení, zakládá diskriminaci zakázanou touto směrnicí.

28 V tomto ohledu je nutno konstatovat, že tato právní úprava bez ohledu na jejich pohlaví zachází stejně s osobami, které podaly žádost o účast v přijímacím řízení policejní školy.

29 Uvedená právní úprava tudíž nezavádí přímou diskriminaci ve smyslu čl. 2 odst. 2 první odrážky směrnice 76/207.

30 Vzhledem k výše uvedenému může být taková právní úprava nepřímou diskriminací ve smyslu tohoto čl. 2 odst. 2 druhé odrážky.

31 Podle ustálené judikatury platí, že o nepřímou diskriminaci se jedná tehdy, jestliže uplatňování vnitrostátního opatření, i přes své neutrální znění, ve skutečnosti znevýhodňuje značně větší počet žen než mužů (viz zejména rozsudky ze dne 2. října 1997, Kording, C-100/95, EU:C:1997:453, bod 16, a ze dne 20. června 2013, Riežniece, C-7/12, EU:C:2013:410, bod 39).

32 V projednávaném případě samotný předkládající soud konstatoval ve svém rozhodnutí, že značně větší počet žen než mužů měří méně než 1,70 m, takže podle této právní úpravy jsou ženy velmi výrazně znevýhodněny v porovnání s muži, pokud jde o účast v přijímacím řízení škol pro důstojníky a příslušníky řecké policie. Z toho vyplývá, že právní úprava, o kterou se jedná ve věci v původním řízení, zakládá nepřímou diskriminaci.

33 Z článku 2 odst. 2 druhé odrážky směrnice 76/207 však vyplývá, že taková právní úprava není nepřímou diskriminací zakázanou touto směrnicí, pokud je objektivně odůvodněna legitimním cílem a prostředky k dosažení uvedeného cíle jsou přiměřené a nezbytné.

34 I když předkládajícímu soudu přísluší, aby určil, zda takové odůvodnění existuje, je Soudní dvůr, který byl vyzván, aby poskytl vnitrostátnímu soudu užitečné odpovědi, oprávněn poskytnout vodítka, které tomuto soudu umožní spor rozhodnout (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 10. března 2005, Nikoloudi, C-196/02, EU:C:2005:141, body 48 a 49).

35 V projednávaném případě řecká vláda tvrdí, že cílem právní úpravy, o kterou se jedná ve věci v původním řízení, je účinné plnění úkolů řecké policie, a určité zvláštní fyzické předpoklady, jako je například minimální tělesná výška, jsou nezbytnou a vhodnou podmínkou pro dosažení tohoto cíle.

36 Je třeba připomenout, že Soudní dvůr rozhodl, že potřeba zabezpečit operační schopnost a řádné fungování policejních složek je legitimním cílem [pokud jde o čl. 4 odst. 1 směrnice Rady 2000/78/ES ze dne 27. listopadu 2000, kterou se stanoví obecný rámec pro rovné zacházení v zaměstnání a povolání (Úř. věst. 2000, L 303, s. 16), jejíž struktura, ustanovení a cíl jsou ve velké části srovnatelné se strukturou, ustanoveními a cílem směrnice 76/207, viz rozsudky ze dne 13. listopadu 2014, Vital Pérez, C-416/13, EU:C:2014:2371, bod 44, a ze dne 15. listopadu 2016, Salaberria Sorondo, C-258/15, EU:C:2016:873, bod 38].

37 Vzhledem k výše uvedenému, je třeba ověřit, zda takový požadavek minimální tělesné výšky, jako je požadavek stanovený právní úpravou, o kterou se jedná ve věci v původním řízení, je s to zaručit dosažení cíle sledovaného touto právní úpravou a nepřekračuje rámec toho, co je nezbytné pro jeho dosažení.

38 Ačkoli je v tomto ohledu pravda, že plnění úkolů policie týkajících se ochrany osob a majetku, zatýkání pachatelů trestné činnosti a dohledu nad nimi, jakož i preventivních hlídek může vyžadovat použití fyzické síly a vyžadovat zvláštní fyzickou zdatnost, nic to nemění na tom, že některé úkoly policie, jako jsou pomoc občanům nebo regulace dopravy, podle všeho nevyžadují významné fyzické úsilí (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 13. listopadu 2014, Vital Pérez, C-416/13, EU:C:2014:2371, body 39 a 40).

39 Kromě toho platí, že i kdyby veškeré úkoly vykonávané řeckou policií vyžadovaly zvláštní fyzickou zdatnost, nejeví se, že taková zdatnost je nutně spojena s určitou minimální tělesnou výškou a že nižší osoby ji přirozeně nemají.

40 V tomto kontextu může být zohledněna zejména skutečnost, že do roku 2003 vyžadovala řecká právní úprava pro účast v přijímacím řízení škol pro důstojníky a příslušníky řecké policie odlišnou minimální výšku pro muže a pro ženy, neboť pro ženy byla požadovaná minimální výška stanovena na 1,65 m, zatímco pro muže na 1,70 m.

41 Okolnosti, které uvedla M.-E. Kalliri, že pokud jde o řecké ozbrojené síly, přístavní policii a pobřežní stráž, jsou vyžadovány odlišné minimální výšky pro muže a ženy, přičemž u žen je vyžadována minimální výška 1,60 m, jsou podle všeho také relevantní.

42 Cíl sledovaný právní úpravou, o kterou se jedná v původním řízení, by každopádně mohl být dosažen opatřeními, jež méně znevýhodňují osoby ženského pohlaví, jako je například předběžný výběr uchazečů o účast v přijímacím řízení škol pro důstojníky a příslušníky policie založený na zvláštních zkouškách umožňujících ověřit jejich fyzickou zdatnost.

43 Z toho vyplývá, že s výhradou ověření, jež přísluší provést předkládajícímu soudu, není uvedená právní úprava odůvodněná.

44 Za těchto podmínek je třeba na položenou otázku odpovědět tak, že ustanovení směrnice 76/207 musí být vykládána v tom smyslu, že brání takové právní úpravě členského státu, jako je právní úprava, o kterou se jedná ve věci v původním řízení a která podřizuje účast uchazečů v přijímacím řízení policejní školy tohoto členského státu požadavku minimální tělesné výšky 1,70 m bez ohledu na jejich pohlaví, neboť tato právní úprava znevýhodňuje značně větší počet osob ženského pohlaví v porovnání s osobami mužského pohlaví a uvedená právní úprava podle všeho není vhodná ani nezbytná k dosažení legitimního cíle, který sleduje, což přísluší ověřit předkládajícímu soudu.

K nákladům řízení

45 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (první senát) rozhodl takto:

Za těchto podmínek je třeba na položenou otázku odpovědět tak, že ustanovení směrnice Rady 76/207/EHS ze dne 9. února 1976 o zavedení zásady rovného zacházení pro muže a ženy, pokud jde o přístup k zaměstnání, odbornému vzdělávání a postupu v zaměstnání a o pracovní podmínky, ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/73/ES ze dne 23. září 2002, musí být vykládána v tom smyslu, že brání takové právní úpravě členského státu, jako je právní úprava, o kterou se jedná ve věci v původním řízení a která podřizuje účast uchazečů v přijímacím řízení policejní školy tohoto členského státu požadavku minimální tělesné výšky 1,70 m bez ohledu na jejich pohlaví, neboť tato právní úprava znevýhodňuje značně větší počet

osob ženského pohlaví v porovnání s osobami mužského pohlaví a uvedená právní úprava podle všeho není vhodná ani nezbytná k dosažení legitimního cíle, který sleduje, což přísluší ověřit předkládajícímu soudu.

Podpisy.